

การบริหารหลักสูตรเพื่อสร้างคุณลักษณะแรงงานฝีมืออาชีพในระดับอาชีวศึกษา Curriculum management for the characteristic of professional labor in vocational education.

บุญสืบ โพธิ์ศรี (Boonsuep Posri)*

ธีระวัฒน์ จันทิก (Thirawat Chantuk)**

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนเข้าสู่การเลือกงานอาชีพในสาขาต่างๆ หรือเป็นการพัฒนาแรงงานฝีมือให้มีระดับสูงขึ้น โดยเฉพาะแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา การพัฒนาการจัดการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแรงงานถือว่ามีความสำคัญมากในการพัฒนาแรงงานฝีมือให้มีระดับสูงขึ้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อเสนอแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรเพื่อนำไปสู่การสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา 2) เพื่อการเสนอกรอบแนวคิดทางการจัดการ (PDCA) ของการบริหารหลักสูตร เพื่อสร้างคุณลักษณะแรงงานฝีมืออาชีพที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา จากการทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดการพัฒนาการจัดการคุณลักษณะแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา พบว่า การพัฒนาการจัดการคุณลักษณะแรงงานที่สำคัญของผู้สำเร็จการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษา มีอยู่ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสามารถทางทักษะวิชาชีพ 2) ด้านทักษะชีวิต 3) ด้านนิสัยอุตสาหกรรม 4) ด้านทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน และ 5) ด้านอื่นๆ และการบริหารหลักสูตรประกอบด้วย P คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร D คือ การจัดทำหลักสูตร และการนำหลักสูตรไปใช้ C คือ การประเมินผลหลักสูตร และ A การปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร

คำสำคัญ: การบริหารหลักสูตร, คุณลักษณะ, แรงงานฝีมืออาชีพ, อาชีวศึกษา

* นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
E-mail: suepboon@hotmail.com

PhD students Doctor of Philosophy program in Management, Faculty of Management Science, Silpakorn University E-mail: suepboon@hotmail.com

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Asst. Prof. Dr., Faculty of Management Science, Silpakorn university

Abstract

Education management in vocational education for the student to choose the career and develop your skill higher. Especially the labor who graduated in vocational education developing character management of labor purpose which is the most important to develop labor skilled higher. From this passage has 2 purposes, 1. To present the idea, theory, research about curriculum management for the characteristic of professional labor in vocational education on purpose and 2. To present the idea of PDCA to manage curriculum for succeed in professional labor who graduated in vocational education. From the review which related other literatures to find the basic knowledge about development thinking framework the labor attribute who graduated from vocational education. We can find from development and management of labor attribute which is important for the person who graduated from vocational education. There are 5 targets from these 1. Vocational skilled ability 2. Life skilled 3. Industry habit 4. The good attitude of working 5. Others and management curriculum consist of P is setting target of curriculum. D is doing and using curriculum. A is update development and management curriculum.

Keyword: Curriculum management, Characteristic, Professional labor, Vocational education.

บทนำ

สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ที่สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผล สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงมีการเสริมสร้างฐานทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี มีนวัตกรรมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถสั่งสมทุนทางปัญญา เพื่อเสริมสมรรถนะและขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างรู้ทันโลก และสามารถรักษาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม ควบคู่กับการสืบสานประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา เมื่อพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้คือการศึกษสำหรับประชาชน การอาชีวศึกษาเป็นส่วนที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดเตรียมบุคคลให้มีอาชีพในอนาคตและเพื่อช่วยให้ผู้มีอาชีพอยู่แล้วมีความก้าวหน้าในอาชีพของตน (ชนะ กสิภรณ์, 2550) การจัดการอาชีวศึกษาที่จะให้ได้ผลดีควรมีหลักสูตร วิธีการสอนที่เหมาะสมกับความก้าวหน้าของนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาของอุตสาหกรรมและสาขาวิชานั้นๆ มีปรัชญาการจัดการอาชีวศึกษาที่ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม มีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่มีคุณภาพจำนวนที่เหมาะสมกับผู้เรียน และผู้สอนมีความรู้ความสามารถในวิชาชีพตลอดจนเข้าใจการดำเนินงานด้านอาชีวศึกษาเป็นอย่างดีนอกจากนี้ควรมีผู้บริหารและการบริหารงานที่กระทำได้ตรงเป้าหมาย

มีการคาดการณ์กันว่าในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าประเทศไทยมีแนวโน้มที่ประชากรจะมีความพร้อมทางด้านการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่แนวโน้มความต้องการทางด้านแรงงาน และการจ้างงานที่หลากหลายนี่สูงขึ้นด้วยสืบ

เนื่องมาจากการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีของโลกาภิวัตน์ หรือแม้แต่ความร่วมมือในการก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นแรงผลักดันให้ประเทศไทยต้องมีการเตรียมความพร้อมให้ทันต่อกระแสของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ด้วยการสร้างคนหรือทรัพยากรมนุษย์ให้เพียงพอ และมีคุณภาพตรงกับความต้องการของกระแสเศรษฐกิจสังคมนี้ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าทั้งในอุตสาหกรรมของไทยและต่างประเทศมีความต้องการแรงงานสายอาชีพเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น การส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนการสอนทางด้านสายอาชีพหรืออาชีวศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่ออนาคตของประเทศไทย และตัวของผู้เรียนเอง เนื่องจากการเรียนสายอาชีพจะมีจำนวนสาขาให้เลือกเรียนหลากหลาย ผู้เรียนสามารถมีรายได้ระหว่างเรียน หางานง่าย มีรายได้สูงหากเป็นช่างฝีมือ และสามารถประกอบธุรกิจส่วนตัว นอกจากนี้ยังลดปัญหาการว่างงานที่จะทำให้เกิดปัญหาสังคมต่อไป (สุรียา ช้องเสนาะ, 2557)

การผลิตบุคลากรที่มีคุณสมบัติไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทำให้เกิดปัญหาการว่างงานและขาดแคลนแรงงาน อดีตไค้กรู๊ป ประเทศไทย อ้างถึงข้อมูลจาก ดีลอยด์ (Deloitte) และไพร์ซ วอเตอร์เฮาส์คูเปอร์ส (PWC) ว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และคาบสมุทรแปซิฟิกกำลังประสบกับปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และมีแนวโน้มว่าปัญหาจะมีความรุนแรงขึ้น เห็นได้จากอัตราการว่างงานในภาพรวมของตลาดแรงงานในภูมิภาค ซึ่งคาดว่าจะมีแนวโน้มมากขึ้นถึง 6% ไปจนถึงปี 2560 ประเทศที่ประสบปัญหาหนักที่สุดได้แก่ ญี่ปุ่น ตามด้วยเวียดนาม ไทย ฮังการี มาเลเซีย สิงคโปร์ ไต้หวัน และจีน (อดีตไค้กรู๊ป ประเทศไทย, 2557) จะเห็นได้ว่าเวียดนามและไทย ประสบกับปัญหาความไม่สอดคล้องของคุณสมบัติของแรงงานกับความต้องการของนายจ้างในอันดับต้นๆ และยังมีประเทศสมาชิกในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เช่น มาเลเซีย และสิงคโปร์ ที่ประสบปัญหาเดียวกัน นอกจากนี้ประเทศไทยกำลังขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่างเทคนิคหรือช่างฝีมือชั้นสูง (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2557) ปัญหาดังกล่าวทำให้ผลผลิตและการแข่งขัน รวมถึงประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อลูกค้าของอุตสาหกรรมลดลง สาเหตุสำคัญของปัญหาได้แก่ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทาง รองลงมาคือสถานที่ทำงานไม่ดึงดูดใจ การที่ผู้สมัครไม่มีประสบการณ์การทำงานเป็นสาเหตุอันดับสามของปัญหาความไม่สอดคล้องกันของเงินเดือนผู้สมัครงานต้องการ และนายจ้างสามารถจ่ายได้เป็นสาเหตุอันดับถัดมา และสาเหตุอันดับสุดท้ายคือทำเลที่ตั้งของสถานที่ทำงานที่ไม่ดึงดูดใจผู้สมัคร (อดีตไค้กรู๊ป ประเทศไทย, 2557) บางประเทศแก้ปัญหาด้วยนโยบายนำเข้าแรงงานที่ขาดแคลน เช่น สิงคโปร์และมาเลเซียนำเข้าแรงงานฝีมือระดับสูง ในขณะที่ประเทศไทยนำเข้าแรงงานฝีมือที่เป็นช่างเทคนิคและแรงงานในระดับผู้บริหาร นักวิชาการ และนักกฎหมาย (ยงยุทธ แฉล้มวงษ์, 2557)

ความไม่สอดคล้องของคุณลักษณะของแรงงานกับความต้องการแรงงานของสถานประกอบการเป็นหนึ่งในปัญหาของแรงงานไทย ทั้งในด้านการศึกษาด้านอายุของแรงงาน จำนวนแรงงานในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอาชีวศึกษามีแนวโน้มลดลง ในขณะที่กลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ตลาดแรงงานมีความต้องการมากที่สุด ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัจจัยทางด้านค่านิยมในการเรียนสายสามัญมากกว่าสายอาชีพ ความต้องการค่าจ้างที่สูงขึ้น เนื่องจากค่าจ้างของแรงงานในระดับปริญญาตรีสูงกว่าค่าจ้างของแรงงานในระดับอาชีวศึกษา และนโยบายการส่งเสริมการศึกษา เช่น กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับแรงงานมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาทั้งในสายอาชีพและสายสามัญ โดยเฉพาะในสาขาวิชาที่เป็นที่ต้องการของ

ผู้ประกอบการเช่น ด้านช่างอุตสาหกรรม และสายวิทยาศาสตร์ ยังมีสัดส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับความต้องการของตลาดแรงงานในขณะเดียวกันพบว่าช่วงอายุของแรงงานที่มีการจ้างงานในภาคธุรกิจมากที่สุดคือช่วงอายุ 20 – 39 ปี โดยพบว่าแรงงานในภาคการผลิตส่วนใหญ่จะมีอายุไม่เกิน 34 ปี และจำนวนแรงงานที่มีอายุมากกว่า 34 ปีมีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งคาดว่าจำนวนแรงงานที่ลดลงส่วนนี้ออกไปทำงานนอกระบบแทน (กรวิทย์ ต้นศรี และสิริธร จารุธัญลักษณ์, 2555)

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมานั้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์หลักสองประการคือ เพื่อเสนอแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย เกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา เพื่อการเสนอรอบแนวคิดการจัดการคุณลักษณะแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา พิจารณาได้ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรเพื่อสร้างคุณลักษณะแรงงานฝีมืออาชีพในระดับอาชีวศึกษา

การอาชีวศึกษาในแต่ละประเทศจะเรียกแตกต่างกัน โดยในประเทศสหรัฐอเมริกา เรียกว่า การอาชีวและเทคนิคศึกษา (Vocational and Technical Education) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เรียกว่า การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม (Vocational Education and Training) ประเทศออสเตรเลีย เรียกว่า เทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (Technical and Further Education: TAFE) ในประเทศญี่ปุ่นเรียกว่า การศึกษาเฉพาะทาง และเทคโนโลยีการศึกษา (Special Training and Technology Education) ประเทศสิงคโปร์ เรียกว่า เทคนิคศึกษา (Technical Education) และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เรียกว่า การอาชีวศึกษา (Vocational Education) ซึ่งตรงกับประเทศไทย และตรงกับศัพท์บัญญัติการศึกษาของกรมวิชาการ (2544) กระทรวงศึกษาธิการ (ดวงนภา มกรานุกรักษ์, 2554)

ความหมายของการอาชีวศึกษา

ความหมายของคำว่าการศึกษาอาชีวศึกษาจากสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน (2538) ซึ่งได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษา ว่าเป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งฝึกลักษณะนิสัยรักการทำงาน มีความรัก มีความรู้ความชำนาญในอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของผู้เรียน มุ่งเน้นให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและความสามารถ การจัดการอาชีวศึกษาจึงมุ่งผลิตกำลังคนที่มีทักษะในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ และระดับผู้ชำนาญเฉพาะอย่างให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มีระดับต่ำกว่า มหาวิทยาลัยเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนเข้าสู่การเลือกงานอาชีพในสาขาต่างๆ โดยเฉพาะ หรือเป็นการพัฒนาแรงงานฝีมือให้มีระดับสูงขึ้น รวมทั้ง การศึกษาการค้า อุตสาหกรรม เกษตรกรรม ธุรกิจ และคหกรรม ในขณะที่ ภิญโญ สาร (2536) กล่าวว่า “การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาวิชาชีพที่จะนำไปประกอบอาชีพทุกชนิดเพื่อดำรงชีวิต โดยมีโรงเรียนหรือสถานศึกษาและครูเป็นผู้สอน มีรัฐบาลสนับสนุน และควบคุมให้ตรงกับความต้องการของสังคม และตลาดแรงงานเพื่อมิให้การลงทุนทางการศึกษาเปล่าประโยชน์

การอาชีวศึกษา คือ การใช้พื้นฐานวิชาซึ่งประกอบด้วย ความรู้ ความชำนาญ ในการที่จะเกิดประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยจัดให้อยู่บนพื้นฐานของสังคม และให้เหมาะสมกับแนวทางเศรษฐกิจของ

ประเทศนั้น(บุศรินทร์ ปัทมาคม, 2527) ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของอาชีวศึกษาไว้ว่าการอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มีระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัยเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่อาชีพในสาขาต่างๆ โดยเฉพาะหรือเป็นการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาแรงงานฝีมือให้มีระดับสูงขึ้น (Carter V. Good, 1973) ทั้งนี้ การศึกษาที่ออกแบบเพื่อผลิตกำลังแรงงาน ทางด้านวิชาความรู้ ทักษะ ความสามารถทางวิชาชีพ ความรู้ ความเข้าใจเพื่อสนองตอบความต้องการของผู้ประกอบการในทุกระดับธุรกิจ (UNESCO, 1997)

ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานทุกอย่างในโรงเรียน ได้มีนักวิชาการศึกษาหลายท่าน ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ โดยเซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974 : 4) กล่าวว่า หลักสูตร คือ บรรดาความพยายามทั้งหมดของโรงเรียน ในการที่จะก่อให้เกิดผลของการเรียนที่โรงเรียนพึงปรารถนา ทั้งในสภาพการณ์ภายใน และภายนอกโรงเรียน ส่วนดักลาส (Douglass 1954 : 135) กล่าวว่า หลักสูตรคือระบบการจัดจำแนกวิชาสำหรับกลุ่มของนักเรียนโดยเฉพาะ เช่น การเตรียมตัวของโรงเรียนและรวมถึงสิ่งอื่นๆ ที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียน ได้แก่ การแนะแนว กิจกรรมการเรียน และรายวิชาที่จัดสอน อย่างไรก็ตาม ดักลาส (Douglass 1954 : 135) ได้กล่าวว่า หลักสูตรคือระบบการจัดจำแนกวิชาสำหรับกลุ่มของนักเรียนโดยเฉพาะ เช่น การเตรียมตัวของโรงเรียนและรวมถึงสิ่งอื่นๆ ที่ทำให้เกิดกิจกรรมการเรียน ได้แก่ การแนะแนว กิจกรรมการเรียน และรายวิชาที่จัดสอน อีกทั้ง แฮส (Hass, 1974) อธิบายว่าหลักสูตรเป็นประสบการณ์ทั้งปวงที่ผู้เรียนแต่ละคนได้รับจากโปรแกรมการศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าประสงค์ทั่วไป และจุดมุ่งหมายเฉพาะ ทั้งนี้ได้วางแผนไว้โดยใช้ทฤษฎี และผลงานวิจัย หรือการปฏิบัติในวิชาชีพนี้ในอดีตและปัจจุบัน ทั้งนี้ เรแกน และเชพเพิร์ด (Ragan and Shepherd, 1971) หลักสูตรคือประสบการณ์ทั้งปวงของนักเรียนที่โรงเรียนรับผิดชอบ

สรุปได้ว่า จากความหมายของหลักสูตรที่นักวิชาการและหน่วยงาน ได้ให้ความหมายไว้ พบว่าหลักสูตรมีความหมายได้หลายอย่าง ได้แก่ ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน หรือเป็นข้อกำหนดแผนการเรียนการสอน แต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การบริหารหลักสูตร

การบริหารหลักสูตร ผู้บริหารจะต้องเข้าใจหลักสูตรและส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจตรงกัน กระตุ้นให้ครู ทำแผนการสอน คู่มือครู สนับสนุนให้มีการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน เน้นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นคุณภาพความรู้ความสามารถที่มีต่อเด็กเป็นเป้าหมาย มีระบบติดตามผลการปฏิบัติ ตรวจสอบ และนำแนวทางแก้ไขปัญหา อุปสรรค และมีการนิเทศภายในเพื่อปรับปรุงแก้ไขปฏิบัติงานให้ดีขึ้น (กรมวิชาการ, 2539 : 9) ได้มีนักวิชาการศึกษาหลายท่านกล่าวถึงการบริหารหลักสูตร โดย ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2545 : 27) กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพและประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับปัจจัยการบริหารหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ส่วน รุจิรุ สุสาระ (2545 : 154-159) ได้กล่าวว่า การบริหารหลักสูตรในด้านการบริหารงานวิชาการ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดการหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการใช้หลักสูตรการวางแผน ดำเนินการ อย่างมีการส่งเสริมของทุกกลุ่มทุกคนในด้านการบริหารงานวิชาการ โดยประการแรกต้องจัดชั้นเรียน

หรือการจัดกลุ่มผู้เรียน โดยจัดกลุ่มผู้เรียนเป็นชั้น จัดกลุ่มผู้เรียนตามความสามารถและจัดกลุ่มผู้เรียนตามความสนใจ ประการที่สอง การจัดครูเข้าสอน อาจแบ่งได้เป็นการจัดครูประจำชั้น การจัดครูแนะแนว การจัดครูประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้และการจัดครูสอนเป็นคณะ ฉะนั้นการบริหารงานหลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษา ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนและครูผู้สอนที่สอดคล้องกับจำนวนคุณภาพและปริมาณของตัวหลักสูตร ที่มีสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ตามที่ได้ดำเนินการวางแผนการทำหลักสูตรตั้งแต่เริ่ม

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

หลักสูตรสถานศึกษา เป็นแนวทางหรือข้อกำหนดของการจัดการศึกษาที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุด รวมทั้งลำดับขั้นของมวลประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้สะสม รู้จักตนเอง มีชีวิตอยู่ในโรงเรียน ชุมชน สังคมอย่างมีความสุข หลักสูตรสถานศึกษาจึงมีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาของชาติ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาจึงต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญต่างๆ ดังนี้ 1) หลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาให้ผู้เรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข มีความรู้ความสามารถมีทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญๆ มีการคิดอย่างมีเหตุผล มีโอกาสใช้ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีสื่อสาร และส่งเสริมให้ผู้เรียนอยากรู้ อยากเห็น มีความมั่นใจ มีกำลังใจในการเรียนรู้และเป็นบุคคลที่เรียนรู้ได้ตลอดเวลา 2) หลักสูตรสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาด้านจิตวิญญาณ จริยธรรมสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจและศรัทธาในความเชื่อของตน ความเชื่อและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อบุคคลและสังคม สถานศึกษาต้องพัฒนาหลักคุณธรรมและคุณมีอิสระของผู้เรียน มีความพร้อมในการเป็นผู้บริโภคที่ตัดสินใจแบบมีข้อมูลและเป็นอิสระ เข้าใจในความรับผิดชอบที่มีต่อสังคมโดยรวม สามารถช่วยพัฒนาสังคมให้เป็นธรรม มีความเสมอภาค มีความตระหนัก เข้าใจ และยอมรับสภาพแวดล้อมที่ตนดำรงชีวิตอยู่ ยึดมั่นในข้อตกลงร่วมกันต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งในระดับส่วนตน ระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก 3) หลักสูตรสถานศึกษา ควรเกิดจากการที่สถานศึกษานำสภาพต่างๆ ที่เป็นปัญหาจุดเด่น เอกลักษณ์ของชุมชน สังคม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มากำหนดเป็นสาระและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนบนพื้นฐานของหลักสูตรแกนกลาง และเพิ่มเติมสาระมาตรฐานการเรียนรู้ หรือรายวิชาได้ตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียนโดยความร่วมมือของทุกคนในโรงเรียน และชุมชน มีการกำหนดวิสัยทัศน์ และแผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และ 4) หลักสูตรสถานศึกษา พัฒนามาจากข้อมูลสารสนเทศด้านต่างๆ ของสถานศึกษาและชุมชนให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการระดมทรัพยากรทั้งของสถานศึกษาและชุมชนมาใช้อย่างคุ้มค่า เต็มตามศักยภาพ (กรมวิชาการ, 2545: 5)

จุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ควรจะเป็นในยุคปัจจุบัน ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ หมายถึง สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน มีความสนใจและความถนัดที่ไม่เหมือนกัน ถ้าโรงเรียนได้จัดการศึกษาที่สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน ประเทศจะมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ มีความสามารถยอดเยี่ยมและหลากหลาย สามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล และสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก (รุ่ง แก้วแดง, 2546)

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา

การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา เป็นการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่กำหนดโดยมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางที่เป็นกรอบแนวทางให้สถานศึกษา นำไปจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาเองในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ โดยมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ดังนี้

- 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาจำเป็นต้องกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมองอนาคตว่าโลกและสังคมรอบๆ จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และสถานศึกษาจะต้องปรับตัวปรับหลักสูตรอย่างไร จึงจะพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับยุคสมัย ซึ่งทำได้โดยอาศัยความร่วมมือของชุมชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้เรียน ภาคธุรกิจ ภาครัฐ ในชุมชน ร่วมกันกับคณะกรรมการสถานศึกษาแสดงความประสงค์อันสูงส่งหรือวิสัยทัศน์ที่ปรารถนาให้สถานศึกษาเป็นสถาบันพัฒนาผู้เรียนที่มีพันธกิจหรือภาระหน้าที่ร่วมกันในการกำหนดงานหลักที่สำคัญๆ ของสถานศึกษาพร้อมด้วยเป้าหมาย แผนปฏิบัติการและติดตามผลตลอดจนจัดทำรายงานแจ้งสาธารณชนและส่งผลย้อนกลับให้สถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่เหมาะสมตามหลักสูตรของสถานศึกษา
- 2) จัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ในการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องศึกษาโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งข้อมูลของสถานศึกษา นำมากำหนดสาระการเรียนรู้แลเวลาเรียนให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ภารกิจ และเป้าหมาย/จุดหมายของสถานศึกษา โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ 8 กลุ่ม สาระรายปีหรือรายภาค ทั้งที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและเพิ่มเติมตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น มีกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกภาคเรียน กำหนดเวลาแต่ละกลุ่มสาระ หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนรายปีหรือรายภาค
- 3) การจัดทำสาระของหลักสูตร ซึ่งในการจัดทำสาระหลักสูตรแต่ละกลุ่มสาระดำเนินการ ดังนี้ คือ กำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค โดยวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้มาจัดเป็นผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาคที่ระบุถึงความรู้ความสามารถของผู้เรียน และคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้ในแต่ละปีหรือภาคนั้น กำหนดสาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาค โดยการวิเคราะห์จากผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเป็นรายปีหรือรายภาค ที่สอดคล้องกับสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน กำหนดเวลาและจำนวนหน่วยกิตสำหรับสาระการเรียนรู้รายภาค ทั้งสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษากำหนดเพิ่มเติมจัดทำคำอธิบายรายวิชา โดยการนำเอาผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปีหรือรายภาค สาระการเรียนรู้รายปีหรือรายภาครวมทั้งเวลา และจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดมาเขียนเป็นคำอธิบายรายวิชา
- 4) ออกแบบการเรียนรู้ การเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ต่างๆ กระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ผู้สอนต้องคำนึงถึงการพัฒนาการทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิชาการเรียนรู้ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ควรใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้

แบบบูรณาการ การใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ผู้คุณธรรม ทั้งนี้ต้องพยายามนำกระบวนการจัดการกระบวนการทางการวิทยาศาสตร์ไปสอดแทรกในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เนื้อหาและกระบวนการต่างๆ ข้ามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม การบูรณาการ เป็นการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกระบวนการเรียนรู้จากกลุ่มสาระเดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน 5) การออกแบบกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ มุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม การเข้าร่วม และปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข กับกิจกรรมที่เลือก ด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริงเป็นการพัฒนาที่สำคัญ สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมายมีรูปแบบและวิธีการที่เหมาะสม กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน 6) กำหนดรูปแบบ วิธีการ เกณฑ์การตัดสิน เอกสารหลักฐานการศึกษา เกณฑ์การผ่านช่วงชั้นและการจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 ปี ผู้เรียนสามารถจบการศึกษาได้ 2 ช่วง คือ จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ถือว่าจบการศึกษาภาคบังคับ และจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ถือว่า จบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในส่วนของเอกสารหลักฐานการศึกษา สถานศึกษาต้องพิจารณาจัดทำเอกสารการประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้ประกอบการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามที่เห็นสมควร 7) พัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุน ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ควรพัฒนาระบบการส่งเสริมสนับสนุนต่างๆ ที่เอื้อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ในเรื่องการพัฒนากระบวนการแนะแนวทางการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้และห้องสมุด การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพและเครือข่ายวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 30-42)

จากกระบวนการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สถานศึกษาจะมีรายละเอียด ที่ครอบคลุมภาระงานการจัดการศึกษาทุกด้าน ในขั้นนี้จึงเป็นการวิเคราะห์และเรียบเรียงเพื่อให้เป็นหลักสูตรสถานศึกษาที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3) โครงสร้างหลักสูตร 4) รายวิชาตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 6) การจัดการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ 7) การวัดและประเมินผล 8) การบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาอาจกำหนดหัวข้อเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม

การนำหลักสูตรไปใช้

การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นกระบวนการสำคัญของการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริง โบแชมพ์ (Beauchamp, 1981 : 164) กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า หมายถึง การนำหลักสูตรไปปฏิบัติโดยประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญ คือ การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้ครูได้มีการพัฒนาการเรียนการสอน การนำหลักสูตรไปใช้เป็นแนวทางที่จะนำตัวหลักสูตรที่เปรียบเสมือนภาคทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ ในการปฏิบัติให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพประสิทธิผลนั้น บุคคลสำคัญยิ่ง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องศึกษาให้เข้าใจในตัวหลักสูตรอย่างถ่องแท้ และจะต้องรู้จักวิธีการขยายหลักสูตรมาสู่ชั้นเรียน ส่วน นั้ททิพย์ งามสุทธา (2547: 39) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่าเป็นกระบวนการนำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่ง ที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วไปใช้ในโรงเรียนเพื่อให้เกิดผลตามความมุ่งหมายของหลักสูตร

ที่วางไว้ โดยการแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตลอดจนการจัดปัจจัยและสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนการสอน อีกทั้ง พิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550 : 35) กล่าวถึงการดำเนินการใช้หลักสูตรเป็นการร่วมมือประสานงานและส่งเสริมงานวิชาการและการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้ดำเนินการนำหลักสูตรของสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544

การประเมินผลหลักสูตร

การประเมินผลอันเป็นสิ่งสำคัญในการประเมินหลักสูตรนั้น สงัด อุทรานันท์ (2537: 182-214) กล่าวว่า จะต้องประเมินในเรื่องเอกสารหลักสูตร การใช้หลักสูตร ผลสัมฤทธิ์ของหลักสูตร และระบบหลักสูตร

สุมิตร คุณานุกร (2518: 198) กล่าวว่า การประเมินผลเพื่อตัดสินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร มีขอบเขตรวมถึงสิ่งต่างๆ ดังนี้ คือ การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร การวิเคราะห์กระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียน การวิเคราะห์โดยการประเมินผลหลักสูตร อีกทั้ง พิทักษ์ แก้วในเมฆ (2550: 35-36) กล่าวถึงการประเมินหลักสูตรว่าเป็นกระบวนการพิจารณาถึงคุณค่า คุณภาพความสำคัญของหลักสูตร และกระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและได้สรุปการประเมินหลักสูตรว่าหมายถึง กระบวนการพิจารณาถึงคุณค่า คุณภาพความสำคัญของหลักสูตรและกระบวนการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการตัดสินใจและตัดสินคุณค่า ทำให้ทราบคุณค่าและคุณภาพของหลักสูตรว่ามีส่วนดีส่วนด้อยอย่างไร บอกให้ผู้เกี่ยวข้องกับหลักสูตรทราบว่าหลักสูตรที่สร้างนั้นมีความเหมาะสมเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ ในขณะที่ เอกกรินทร์ สีมหาศาล, 2545: 257-258) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาการทำงานของครูสอนและผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ เป็นการวัดตามสภาพจริงคือสอนอย่างไรวัดอย่างนั้นโดยใช้ตัวชี้วัด(Benchmark) ตามมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นที่กำหนดไว้ เป็นภาระงานสำคัญที่สถานศึกษาเป็นผู้ประเมินเอง ออกแบบเอง จึงต้องจัดทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดผลและประเมินผลยึดหลักการจัดการตามวงจรคุณภาพของ Deming (PDCA) ซึ่งบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเข้าใจและยึดถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน ตามมาตรฐานตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายสูงสุด ดังนั้นการประเมินผลต้องครอบคลุมทั้งระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษาและระดับชาติ

อย่างไรก็ตาม สตัฟเฟิลบีม (stufflebeam, 1975) ได้คิดรูปแบบการประเมินทางการศึกษา ซึ่งนิยมเรียกว่า CIPP (Context, Input, Process, Product) ซึ่งมีแนวคิดหลักว่าการประเมินทางการศึกษาเป็นกระบวนการที่อาศัยกรรมวิธีต่างๆ ในการจัดกระทำข้อมูลเพื่อแสวงหาสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาตัดสินใจเลือกทางเลือกต่างๆ ดังนั้น รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP จึงมีการประเมินผล 4 ประเภทเพื่อการตัดสินใจ 4 แบบ ดังนี้ 1) การประเมินบริบท (Context evaluation) เป็นการประเมินขั้นพื้นฐานที่สุด มีวัตถุประสงค์เพื่อหาหลักการและเหตุผลในการกำหนดเป้าประสงค์และจุดประสงค์ของหลักสูตร 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input evaluation) มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาสารสนเทศสำหรับใช้พิจารณาตัดสินว่าจะใช้ทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ให้เป็นประโยชน์ได้อย่างไร จึงจะทำให้บรรลุประสงค์ของหลักสูตร 3) การประเมินกระบวนการ (Process evaluation) เป็นการประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้ว่าบรรลุผลสำเร็จเพียงใด มีจุดอ่อนด้านใด ควรแก้ไขปรับปรุงจุดใด อันเป็นลักษณะของการตรวจสอบ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบ

การนำหลักสูตรไปใช้ และ 4) การประเมินผลผลิต (Product evaluation) มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดและตีความว่าหลักสูตรบรรลุผลหรือไม่ ซึ่งไม่จำเป็นต้องประเมินเมื่อใช้หลักสูตรครบวงจร อาจจะประเมินในขณะที่กำลังดำเนินการใช้หลักสูตรอยู่

การปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 27) ได้กล่าวถึงการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ดังนี้ 1) สถานศึกษานำผลการดำเนินงานรวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ นำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตร และ 2) สถานศึกษาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วน สุรรัตน์ คำฟอย (2549 : 34) ได้สรุปการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรว่าหมายถึง การที่สถานศึกษานำผลการดำเนินงานรวมทั้งปัญหาและข้อเสนอแนะต่างๆ มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารหลักสูตรเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความหมายของแรงงาน

ราชบัณฑิตยสถาน (2536) ได้ให้ความหมายของแรงงาน ไว้ว่า ความพยายามของมนุษย์หรือการออกแรง ในการผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและผู้ที่จะดำเนินการจะได้รับค่าตอบแทน จากแนวคิดดังกล่าวก็จะเห็นได้ว่า แรงงานมีส่วนประกอบ ๒ ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการกระทำของมนุษย์ และส่วนที่ ๒ จากผลของการกระทำก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจในรูปของค่าตอบแทนหรือรายได้ ดังนั้น การที่มนุษย์ออกแรงหรือกระทำการเพื่อตัวเองและไม่ก่อให้เกิดประโยชน์เป็นเงินเป็นทองจึงไม่อยู่ในความหมายของ “แรงงาน” โดยที่กระบวนการผลิตมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้น คำว่า การออกแรงไม่ได้หมายความว่าเพียง “การออกแรงกาย” การใช้ “สมอง” และ “สติปัญญา” ก็อยู่ในความหมายของ “แรงงาน” ยิ่งกว่านั้นแม้การทำงานในโรงงาน คนงานมีหน้าที่แต่เพียงกดปุ่มให้เครื่องจักรทำงานเท่านั้น ไม่ได้ใช้การออกแรงงานอย่างสมัยก่อน ได้มีนักวิชาการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของแรงงานไว้ ดังนี้ โดย จินตนา พรพิไลพรรณ (2544) กล่าวว่า แรงงานเป็นการกระทำของมนุษย์ในการผลิต และการแจกจ่ายสินค้าและบริการที่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจ โดยผู้ดำเนินการจะได้รับค่าตอบแทนจากการกระทำนั้นๆ ซึ่งเป็นการมองแรงงานในฐานะปัจจัยการผลิตร่วมกับปัจจัยทุนและที่ดิน และแสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าใครก็ตามที่ทำงาน ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนถึงระดับต่ำสุด เช่น ผู้จัดการหรือกรรมกร โดยใช้กำลังกายและกำลังความคิด และได้รับผลตอบแทนในรูปต่างๆ เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง ก็จัดว่าเป็นแรงงานทั้งสิ้น ส่วน ชาญโชติ ชมพูนุท (2555) ได้กล่าวว่า แรงงานเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ผ่านการบริหารจัดการจนทำให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

ประเภทของแรงงาน

ประเภทของแรงงาน จำแนกประเภทของแรงงานออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) แรงงานฝีมือ (Skilled labor) หมายถึง ผู้มีความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมีความชำนาญในงานอาชีพ สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานด้วยตนเองได้ 2) แรงงานกึ่งฝีมือ (Semi-skilled labor) หมายถึง ผู้มีความรู้ทางทฤษฎีและปฏิบัติหรือมีความชำนาญเพียงบางส่วนของงานอาชีพ เป็นผู้ที่อยู่ในระดับกลางระหว่างแรงงานฝีมือ และแรงงานไม่มีฝีมือ และ 3) แรงงานไม่มีฝีมือ (unskilled labor) หมายถึง ผู้ทำงานโดยใช้กำลังกายไม่ต้องใช้ความรู้ ความชำนาญ เพียงได้รับคำแนะนำเล็กน้อยก็สามารถทำงานได้ (ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์, 2538)

ในขณะที่ ไชสติก (Gred Schienstock, 2002) ได้จัดประเภทของแรงงานประเภทต่าง ๆ ในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ไว้เป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย 1) แรงงานส่วนใน (Core worker) ได้แก่ แรงงานที่มีทักษะความชำนาญที่เหมาะสมกับงานหลักขององค์กร สำหรับแรงงานเหล่านี้ต้องมีความสามารถในการทำงานแบบยืดหยุ่นระหว่างหน้าที่ (Functional Flexibility) เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กรที่จะเคลื่อนย้าย จัดวาง สลับสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่งานในองค์กรให้ตอบสนองความต้องการของตลาดและการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมภายนอกได้อย่างเหมาะสม 2) แรงงานยืดหยุ่น (Flexible worker) เช่น แรงงานชั่วคราว (Casual-worker) Part-time worker temporary worker แรงงานเหล่านี้โดยส่วนมากจะอยู่นอกเหนือระบบประกันสังคมของรัฐบาล และ 3) การสรรหาจากภายนอกจากผู้จัดส่งวัตถุดิบ (Suppliers) หรือผู้รับเหมาช่วงงาน (Sub-contractor) แรงงานต่าง ๆ เหล่านี้จะมีความสัมพันธ์กับองค์กรผู้จ้างผ่านกระบวนการผลิตของงานที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น และความสัมพันธ์นี้จะหมดไปเมื่องานที่จ้างหมด

2. การเสนอกรอบแนวคิดการบริหารหลักสูตรเพื่อสร้างคุณลักษณะแรงงานฝีมืออาชีพในระดับอาชีวศึกษา

การศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาเป็นแหล่งผลิตบุคลากรและแรงงานฝีมือที่สำคัญของประเทศ ภาคธุรกิจ โดยเฉพาะภาคการผลิตต้องการแรงงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ขึ้นไป ร้อยละ 36.2 อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ต้องการแรงงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มากที่สุด ส่วนภาคบริหารและอื่นๆ ต้องการแรงงานระดับปริญญาตรีมากที่สุด (กรวิทย์ ต้นศรี และสิริธร จารุญญลักษณ์, 2555)

การศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีเป้าหมายและระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาแตกต่างกัน นักเรียนระดับอาชีวศึกษาเป็นนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใช้ระยะเวลาเรียน 3 ปี เมื่อสอบผ่านการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจะได้ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหากศึกษาต่อในสถาบันอาชีวศึกษาระดับชั้นที่สูงขึ้น เมื่อสอบผ่านจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ซึ่งจะใช้เวลา 2 ปี ส่วนนักเรียนที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยทั่วไป เป็นนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมปลาย (หรือสายสามัญ) และเมื่อจบการศึกษาจะได้รับวุฒิปริญญาตรี ผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงจะสามารถศึกษาต่อในสถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้ได้รับวุฒิปริญญาตรี โดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ 2 ปี (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556) จากผลการศึกษาของโครงการความเชื่อมโยงในภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงผ่านการศึกษาและการฝึกอบรม (COMET) พบว่า การศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาแตกต่างจากการศึกษาในโรงเรียนสายสามัญ คือ หลักสูตรที่เปิดสอนจะจำแนกตามสาขาวิชาชีพ การเรียนการสอนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาจะเน้นการฝึกปฏิบัติเพื่อการประกอบอาชีพตามสาขาวิชา ดังนั้นนักเรียนที่จบการศึกษามีความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญตามสาขาที่เรียน ส่วนการเรียนการสอนในสายสามัญจะเน้นความรู้เชิงวิชาการเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา ดังนั้นนักเรียนที่จบการศึกษายังไม่มีทักษะเพื่อการประกอบอาชีพ (จงจิตต์ ฤทธิรงค์, 2558)

สถาบันอาชีวศึกษาหลายแห่งได้จัดให้มีหลักสูตรทวิภาคี ที่เพิ่มระยะเวลาการฝึกงานจากเดิมเพียง 1 ภาคการศึกษา (โดยทั่วไปไม่เกิน 6 เดือน) ให้เป็น 3 ภาคการศึกษา หรือประมาณ 1.5 ปี หลักสูตรทวิภาคีนี้จะได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการที่สนใจร่วมออกแบบการเรียนรู้ภายใต้การทำงานจริง รวมถึงการ

ประเมินความสามารถนักเรียนที่มาฝึกงานด้วย ดังนั้นการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้จะทำให้นักเรียนได้มีประสบการณ์การทำงานยาวนานขึ้น นั่นหมายถึงทักษะและความเชี่ยวชาญที่ได้รับก็มีมากขึ้นเช่นกัน สถานประกอบการที่ร่วมโครงการหลักสูตรทวิภาคีจะมีโอกาสสร้างบุคลากรที่ตรงกับที่บริษัทต้องการและได้รับการลดหย่อนภาษี ส่วนมากนักศึกษาที่ได้ฝึกงานในโครงการนี้จะได้รับค่าตอบแทนจากสถานประกอบการระหว่างที่ฝึกงานอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556)

ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาให้ความเห็นว่า เนื่องจากความต้องการวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทำให้นักเรียนที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพแล้ว ส่วนมากนิยมศึกษาต่อมากกว่าทำงานในสาขาวิชาชีพที่ตนเรียนมา นักศึกษาที่ได้รับวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วจึงไม่ประสงค์จะทำงานต่ำกว่าระดับวุฒิการศึกษาที่ได้รับ ทำให้ประเทศขาดแรงงานฝีมือ ยิ่งไปกว่านั้นการที่ศึกษาเพื่อจะได้รับปริญญายังไม่ได้เน้นการฝึกฝนทักษะอาชีพเทียบเท่ากับการเรียนในสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านการศึกษาและยังคงรักษาแรงงานฝีมือ จึงมีโครงการยกระดับการศึกษาเป็นมหาวิทยาลัยหรือสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงได้ศึกษาแบบต่อยอด ความร่วมมือในการจัดการศึกษาระดับปริญญาตรีระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาที่อยู่ในเขตพื้นที่ใกล้เคียงจึงได้เกิดขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556)

จากการสำรวจผู้ประกอบการทั้งหมด 41 รายในกลุ่มอุตสาหกรรมทั้ง 3 ประเภท พบว่าผู้ประกอบการต้องการจ้างงานผู้ที่มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพื่อทำงานในสาขาวิชาชีพเฉพาะตามลักษณะงานของสถานประกอบการ และผู้ประกอบการประมาณร้อยละ 29 ต้องการผู้ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี หรือกล่าวได้ว่าวุฒิการศึกษาขั้นต่ำระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเพียงพอในการสมัครงานของสถานประกอบการมากกว่าร้อยละ 70 วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรีจำเป็นสำหรับงานด้านบริหารจัดการและฝ่ายสนับสนุน/สำนักงาน ทั้งนี้จำนวนตำแหน่งงานด้านนี้น้อยกว่างานทางเทคนิคที่ต้องการความรู้ความสามารถเฉพาะด้านถึงเกือบ 10 เท่าตัว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) อีกทั้ง นพวรรณ วิลาวรรณ (2537) ได้ศึกษาเรื่อง การสนองความต้องการแรงงาน ของสถานประกอบการอุตสาหกรรม โดยใช้แรงงานในท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการแรงงานของสถานประกอบการและความต้องการของแรงงานท้องถิ่นมีความสอดคล้องกันในด้านคุณสมบัติของแรงงานทั้งเพศ อายุ และระดับการศึกษา สำหรับความไม่สอดคล้องกัน ได้แก่ ความต้องการทำงานของแรงงาน ซึ่งก็คงต้องการทำงานนอกท้องถิ่น โดยมีความสอดคล้องกันในด้านคุณสมบัติของแรงงานทั้งเพศ อายุ และระดับการศึกษา ตำแหน่งงานที่สถานประกอบการส่วนใหญ่มีความต้องการคือ ตำแหน่งพนักงานฝ่ายผลิตในขณะที่ความต้องการของแรงงานต้องการทำงานตำแหน่งพนักงานฝ่ายบุคคลมากกว่า

คุณลักษณะแรงงานฝีมืออาชีพในระดับอาชีวศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้ให้ข้อมูลว่าเป้าหมายสำคัญของการอาชีวศึกษาของประเทศออสเตรเลียคือ การผลิตบุคลากรให้มีคุณลักษณะที่มีความรู้ความสามารถทางวิชาชีพ และสนองความต้องการ ตลาดแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการอาชีวศึกษาในประเทศญี่ปุ่นที่จะผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในสายอาชีวศึกษาให้เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในการรับเข้าทำงาน และยังพบว่าผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาในประเทศญี่ปุ่นมีอัตราการได้งานทำสูง ส่วนประเทศสิงคโปร์กำหนดเป็นแนวนโยบายการศึกษาของชาติในการผลิต

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษา ว่าระบบการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์มีบทบาทสำคัญ คือ การพัฒนาบุคคลและการให้การศึกษาแก่พลเมืองให้มีคุณลักษณะคือ มีคุณธรรม มีความรู้สึกรู้จักคิด และสุนทรียภาพการศึกษาจะต้องปลูกฝังคนให้มีคุณธรรม รู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเคารพผู้อาวุโส มีใจกว้างรับฟัง ทั้งผู้มีความคิดเห็นเหมือนกันและแตกต่างกัน และพัฒนาพรสวรรค์และความสามารถของเด็กแต่ละคนให้มีศักยภาพสูงสุด รู้จักรักษาร่างกายให้แข็งแรงและมีสุขภาพดี มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม ไม่แยกตนเองเป็นเอกเทศจากสังคมและประเทศชาติ รู้จักการมีส่วนร่วมต่อสังคม รู้จักสำนึกในหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสังคม มีความรู้สึกรู้จักคิดว่าเป็นบ้านที่อยู่อาศัยที่จะต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น และจะต้องปกป้องรักษา และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้วิจัยเรื่อง อาชีวศึกษาพัฒนาชาติ: บทเรียนจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (2548) พบว่าเมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาเป็นช่างฝีมือ (journeyman) จะต้องมีความรู้ประกอบด้วย ความรู้สามัญ ความรู้ภาคทฤษฎี และทักษะปฏิบัติพร้อมที่จะทำงานได้ตามลักษณะสาขาวิชาที่ได้รับการฝึก ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาทั้งในประเทศออสเตรเลีย และญี่ปุ่น

จากการศึกษาเอกสารสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) พบว่า วิสัยทัศน์ของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา คือ การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาอย่างมีคุณภาพได้มาตรฐาน ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมระดับประเทศ และภูมิภาคอาเซียน โดยมียุทธศาสตร์ในการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะผู้เรียน มีกลยุทธ์หลักในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ สร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ปลูกจิตอาสา ด้วยการบริการสังคม ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม มาใช้ในการเรียนการสอน เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2552 (2552) มาตรา 6 ที่ว่า การจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากล และภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ประกอบการหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้จัดทำสรุปข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2561) ว่าคุณลักษณะของคนไทยยุคใหม่หรือ คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาต้องสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการอ่าน และมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตมีความสามารถในการสื่อสาร สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจิตสาธารณะ มีระเบียบวินัย เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม จิตสำนึกและความภูมิใจในความเป็นไทย

ภาคอุตสาหกรรม ต้องการให้สถานศึกษาทำการฝึก และพัฒนาผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาด้านกิจนิสัยมากขึ้น โดยเน้นความมีระเบียบวินัย ความอดทน ขยัน สุจริต ความรับผิดชอบ รวมทั้งมีทักษะ และความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ได้มีนักวิชาการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาไว้ ดังนี้ โดย ธีรวุฒิ (ธีรวุฒิ บุญยโสภณ, 2553) ได้กล่าวว่าการศึกษา ระดับอาชีวศึกษาจะต้องเน้นการผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพในระดับที่สามารถออกไปประกอบอาชีพอิสระได้ หรือ

เป็นเจ้าของธุรกิจขนาดย่อม (SMEs) มากกว่าให้ไปเป็นลูกจ้างตลอดชีวิต ส่วน ศวีริการ์ เมฆธวัชชัยกุล (2552) กล่าวไว้ว่าการอาชีวศึกษาต้องผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสถานประกอบการภายใต้กระแสความต้องการของตลาดอาเซียน และเพื่อการรองรับผลกระทบจากการเปิดตลาดเสรี การสร้างและผลิตผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับสมรรถนะของประชาคมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพื่อให้ประชาชนในประชาคมมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการมีรายได้ จากการประกอบอาชีพ โดยสมรรถนะที่สำคัญได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน ทักษะด้านการคิด ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมไปถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน นอกเหนือจากทักษะ ความรู้ทางอาชีพ คือ การรู้จักแบ่งปัน การมีจิตอาสา การรู้จักประนีประนอม และการเรียนรู้ศาสนาที่หลากหลาย อีกทั้ง จูรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์ (2552) ได้กล่าวว่าผู้สำเร็จการอาชีวศึกษา ต้องมีความเป็นเลิศทางวิชาการในสาขาวิชาที่เรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ มีทักษะของความเป็นผู้นำ ผู้ตาม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้ทันกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานประกอบการ และตลาดแรงงานต้องการ

ในขณะที่ มังกร หริรักษ์ (2550) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ตามความต้องการของสถานประกอบการทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต และได้สรุปผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านความผูกพันหรือความมีน้ำใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความรู้ และทักษะวิชาชีพ นอกจากนี้ยังได้นำผลการวิจัยดังกล่าวสรุปออกมาเป็นแนวทางการดำเนินงานในสถานศึกษาเพื่อให้ครูใช้เป็นคู่มือเพื่อสร้างคนดี ดังนี้ ในด้านความรับผิดชอบนั้นกำหนดไว้เป็น 5 เรื่อง ได้แก่ มีความละเอียดรอบคอบในการทำงาน ไม่ละทิ้งหน้าที่ มีความตั้งใจทำงานในหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ระมัดระวังอันตรายที่จะนำความเสียหายแก่สถานศึกษา และติดตาม สนใจงานที่ได้รับมอบหมาย ด้านความมีวินัยในตนเอง กำหนดไว้ 5 เรื่อง ได้แก่ ไม่ทุจริตต่อหน้าที่เพื่อหาประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่น ตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและคำสั่ง อย่างเคร่งครัด มีมานะบากบั่น และแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ ด้านความผูกพันหรือความมีน้ำใจ กำหนดไว้ 3 เรื่อง ได้แก่ มีทัศนคติที่ดีต่องานและองค์กร กระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือและช่วยเหลืองาน เสนอความคิดและเหตุผลที่เป็นประโยชน์ต่องาน ด้านมนุษยสัมพันธ์กำหนดไว้ 3 เรื่อง ได้แก่ ให้ความร่วมมือและเต็มใจทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ยอมรับฟัง คำแนะนำ ตักเตือนของผู้อื่นได้เมื่อทำงานบกพร่องและผิดพลาด รู้จักปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และบุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม และด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ กำหนดไว้ 2 เรื่อง ได้แก่ ความปลอดภัยในการฝึกงาน ปฏิบัติงาน และจัดกิจกรรม การบำรุงรักษาเครื่องมือและเครื่องจักร

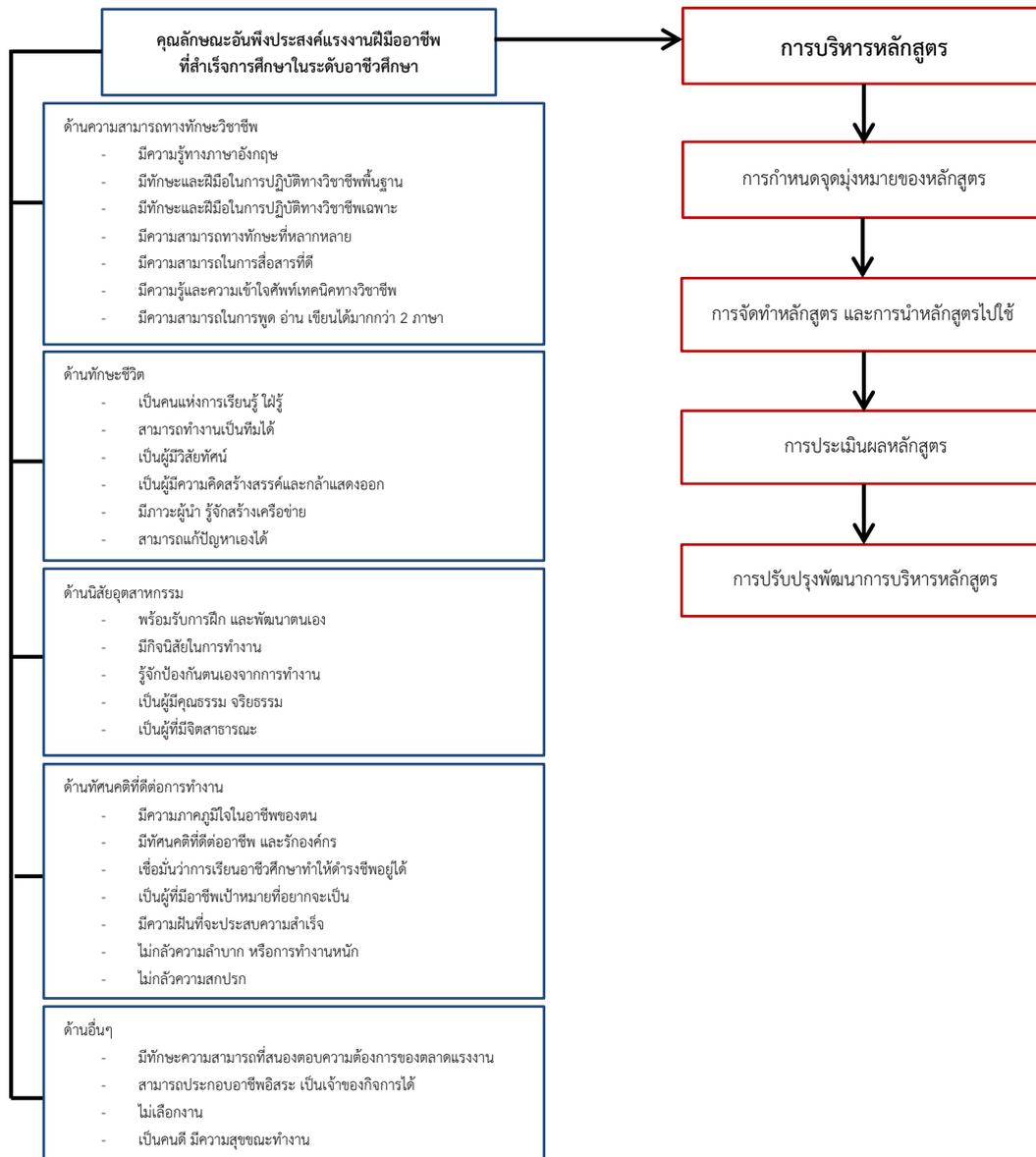
การแข่งขันได้ในตลาดแรงงานโลกนั้น ความคาดหวังทางด้านทักษะอาชีพของสถานประกอบการต่อแรงงานในอนาคตที่จะรับเข้าทำงานหรือลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาสายอาชีพที่สถานประกอบการต้องการคือ (1) ทักษะที่ดี เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ แรงจูงใจที่จะทำงานและทำให้สำเร็จ คิดเชิงบวก ความเป็นประชาธิปไตย ไม่เป็นพลังเงียบ มีคุณธรรม และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (2) ความสามารถหลัก เช่น ความสามารถทางการตัดสินใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความเป็นทีม ความพึงพอใจและความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถทางด้าน ICT ความสามารถในการพูด อ่าน เขียน การนำเสนอ การต่อรอง (3) ความสามารถในการทำงาน เช่น ความรู้เกี่ยวกับงาน ทักษะอาชีพ และการพัฒนาทักษะ

อาชีพอย่างต่อเนื่อง ทักษะที่ดีต่อการทำงานไม่ว่าจะเป็นนิสัยอุตสาหกรรม ความมีวินัย ปฏิบัติงานเชิงรุก นิสัย มุ่งเน้นคุณภาพของงาน มีความยืดหยุ่น และรู้จักประยุกต์ (4) ความสามารถทางการบริหาร เช่น การบริหาร โครงการ การบริหารทรัพยากร และการบริหารความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งสรุปได้ว่าจากแนวโน้มการเปลี่ยนของ โลกแรงงาน ทำให้การจัดการการอาชีวศึกษาต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก (วิสุทธิ จิราธิบุตร, 2552) อีกทั้ง เฉลียว อยู่สีมารักษ์ (2552) ที่กล่าวว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นนักเทคโนโลยี สายปฏิบัติการ หรือนักศึกษาอาชีวศึกษาพันธุ์ใหม่ ที่มีทักษะวิชาชีพผ่านการกลั่นกรองจากการดำเนินงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสร้างนักศึกษาอาชีวศึกษาพันธุ์ใหม่เป็นทิศทางใหม่ที่จะสร้างนักศึกษาที่ยึด โยงกับขีดความสามารถ และทักษะที่แท้จริงของนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อแก้ไข “จุดบอด” ที่มีถูกมองว่า นักศึกษา อาชีวฯ มีความรู้ แต่ทักษะยังไม่สามารถแข่งขันหรือเป็นที่สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานได้ ดังนั้นต้อง มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งหมายความว่าต่อไปหากใครไม่ได้สนใจหรือไม่ได้ต้องการเรียนด้านอาชีวศึกษา จริงๆ ก็ไม่ควรตัดสินใจมาเรียน เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาการออกกลางคัน หรือถูกให้ออกเนื่องจากผลการเรียนไม่ถึง เกณฑ์ ซึ่งทำให้รัฐต้องสูญเสียทรัพยากร

อย่างไรก็ตามการผลิตที่จะเพิ่มขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถพิเศษเฉพาะด้านของแรงงานทั้งความรู้ และทักษะวิชาชีพ การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ การผลิตสินค้าใหม่ๆ มักมีผลสืบเนื่องมาจากความรู้ ทักษะวิชาชีพ การเรียนทางการอาชีวศึกษา ซึ่งส่งผลให้ประชาชนมีโอกาสสร้างรายได้ที่สูงขึ้นมีคุณภาพชีวิตที่ดี รวมไปถึง โอกาสของผู้ที่มีทักษะวิชาชีพในการผลิตสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของตลาด Halfdan Farstad (2009) ส่วน แมนเฟรด (Manfred Tessaring and Jennifer Wannan, 2004) ได้กล่าวว่าแรงงานทุกคนในกลุ่ม ประเทศยุโรปจะต้องมีการฝึกทักษะวิชาชีพ เทคโนโลยีทางอาชีพใหม่ๆ ที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการ ตลาดแรงงาน นอกเหนือจากทักษะวิชาชีพแล้วยังต้องเน้นในด้านความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ การประยุกต์ใช้ความรู้กับการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

การอาชีวศึกษาในอนาคตถือเป็นกุญแจสำคัญในการที่จะบรรเทาความยากจน โดยต้องตระหนักถึง ตลาดแรงงานระดับโลก ที่ต้องการแรงงานที่มีความรู้ทางอาชีพ มีทักษะอาชีพ สามารถพัฒนาทักษะได้อย่าง ต่อเนื่อง รวมไปถึงการบูรณาการทักษะและวิชาความรู้ทางอาชีพ เพื่อสนองตอบความต้องการของสถาน ประกอบการ และเตรียมตัวเข้าทำงานของผู้สำเร็จการศึกษาต้องเป็นผู้มีความรู้ทางการอาชีพ มีความรอบรู้ มีทักษะอาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน รวมไปถึง การมีเจตคติในความรับผิดชอบต่องาน และการเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต ขึ้นชมและศรัทธาในอาชีพ UNESCO (2004) ในขณะที่ เรย์ แกรนแนล (Ray Grannall, 2552) ผู้เชี่ยวชาญอาวุโสส่วนงานการพัฒนาทักษะสำหรับภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก ขององค์การแรงงานนานาชาติ (International Labor Organization) ได้ให้ทัศนะในงานสัมมนา การอาชีวศึกษาไทยภายในปี 2030 ว่าการ จัดการเรียนการสอนทางการอาชีวศึกษาในอนาคต ต้องผลิตแรงงานที่สามารถสนองตอบความต้องการของ ตลาดแรงงานได้ โดยต้องพยายามแก้ปัญหาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่เกี่ยวกับ “Skill mismatch” หรือทักษะความสามารถทางการอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับภาระงานที่สถานประกอบการต้องการ พร้อมกันนั้นการ อาชีวศึกษาควรกำหนดทักษะอาชีพหลักที่สถานประกอบการต้องการ สร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานให้แก่ นักเรียน

จากการทบทวนพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและรูปแบบข้อเสนอของการบริหารหลักสูตร คุณลักษณะแรงงานที่สำเร็จการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดการบริหารหลักสูตร เพื่อสร้างคุณลักษณะแรงงานฝีมืออาชีพในระดับอาชีวศึกษา เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดที่นำไปใช้ในการวิจัยในอนาคต ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารหลักสูตรเพื่อสร้างคุณลักษณะแรงงานฝีมืออาชีพในระดับอาชีวศึกษา
ที่มา: จากการสังเคราะห์ข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม ของผู้วิจัย

บทสรุป

การบริหารหลักสูตรเพื่อสร้างคุณลักษณะแรงงานฝีมืออาชีพในระดับอาชีวศึกษาจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร จัดทำหลักสูตร นำหลักสูตรไปใช้ ทำการประเมินหลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้ได้คุณลักษณะอันพึงประสงค์แรงงานฝีมืออาชีพที่สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาจะต้องมีความสามารถทางด้านทักษะวิชาชีพ ด้านทักษะชีวิต เป็นผู้มีความรับผิดชอบ รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถประกอบอาชีพอิสระและเป็นเจ้าของกิจการได้

การศึกษาด้านอาชีวศึกษา คือ การศึกษาวิชาชีพที่มุ่งฝึกลักษณะนิสัยรักการทำงาน มีความรัก มีความรู้ความชำนาญในอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน มุ่งเน้นให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและความสามารถ การจัดการอาชีวศึกษาจึงมุ่งผลิตกำลังคนที่มีทักษะในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือและระดับผู้ชำนาญเฉพาะอย่างให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ต้องมีการวางแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาและการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่กำหนดโดยมุ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทุกประเภทที่ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ การนำหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการสำคัญของการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติจริงและจะต้องรู้จักวิธีการขยายหลักสูตรมาสู่ชั้นเรียน เป็นการร่วมมือประสานงานและส่งเสริมวิชาการและการบริหารงานเพื่อให้ดำเนินการนำหลักสูตรของสถานศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จตามจุดหมายของหลักสูตร การศึกษา

การศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเป็นการผลิตบุคลากรและแรงงานฝีมือที่สำคัญของประเทศในภาคธุรกิจ โดยเฉพาะภาคการผลิต ต้องการแรงงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ขึ้นไป อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนรถยนต์ต้องการแรงงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และภาคบริการอื่น ๆ ต้องการแรงงานระดับปริญญาตรี สถาบันอาชีวศึกษาหลายแห่งได้จัดให้มีหลักสูตรทวิภาคี ที่เพิ่มระยะเวลาจากเดิม 1 ภาคการศึกษา (ไม่เกิน 6 เดือน) ให้เป็น 3 ภาคการศึกษา 1.5 ปี หลักสูตรทวิภาคีจะได้รับความร่วมมือจากสถานประกอบการที่สนใจร่วมออกแบบการเรียนรู้ภายใต้การทำงานจริง รวมถึงการประเมินความสามารถของนักเรียนที่มาฝึกงานด้วย ภาคอุตสาหกรรมต้องการให้สถานศึกษาทำการฝึก และพัฒนาผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาด้านกึ่งนิสสัยมากขึ้น โดยเน้นความมีระเบียบวินัย ความอดทน ขยัน สู้งาน ความรับผิดชอบ และมีความรู้เกี่ยวกับวิทยาการใหม่ ๆ การแข่งขันได้ในตลาดโลกนั้นมีความหวังทางด้านทักษะอาชีพของสถานประกอบการต่อแรงงานในอนาคตที่จะรับเข้าทำงาน ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องเป็นนักเทคโนโลยีสายปฏิบัติการ หรือนักศึกษาอาชีวศึกษาพันธุ์ใหม่ ที่มีทักษะวิชาชีพผ่านการกลั่นกรองจากการดำเนินงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา การอาชีวศึกษาในอนาคตถือเป็นกุญแจสำคัญในการที่จะบรรเทาความยากจน โดยต้องตระหนักถึงตลาดแรงงานโลก ที่ต้องการแรงงานที่มีความรู้ทางอาชีพ มีทักษะอาชีพ สามารถพัฒนาทักษะได้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรวิทย์ ต้นศรี และสิริธร จารุธัญลักษณ์. (2555). **ความไม่สมดุลของตลาดแรงงานไทยนัยของการขาดแคลนแรงงาน**. ขอนแก่น: ส่วนเศรษฐกิจภาค ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). **การประเมินสภาพความพร้อมของท้องถิ่นในการขยายการศึกษาพื้นฐาน 12 ปี**. กรุงเทพฯ _____ . (2545). **แนวทางการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- จงจิต ฤทธิรงค์. (2558). **ข้อท้าทายในการผลิตแรงงานฝีมือไทยเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน**. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- จรินทร์ ลักษณะวิศิษฎ์. (2552). **นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ณรงค์ศักดิ์ ธนวิบูลย์. (2538). **เศรษฐศาสตร์แรงงานและแรงงานสัมพันธ์**. ในเอกสารการสอนชุดวิชา เศรษฐศาสตร์แรงงานและแรงงานสัมพันธ์ (หน่วยที่ 1-8). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- เฉลียว อยู่สีมารักษ์. (2552). **68 ปี อาชีวศึกษา ก้าวไกลสู่นาคต**. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2558, จาก http://www.matichon.co.th/matichon/view_news/php?newsid=01pra01190852§ionid=0131&day=2009-08-19
- ชาญโชติ ชมพูนุท. (2555). **ตลาดแรงงานฝีมือกับโลกการค้าเสรี**. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.gotoknow.org/posts/504653>
- ชนะ กลีภรณ์. (2550). **การอาชีวศึกษาเพื่ออนาคต**. เอกสารประกอบการบรรยายพิเศษ ภาควิชาการบริหารเทคนิคศึกษา. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ดวงนภา มกรานุรักษ์. (2554). **อนาคตภาพการอาชีวศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2554-2564)**. ปริญญาพันธ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล; และคนอื่นๆ. (2545). **หลักสูตรสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- ธีรภูมิ บุญยโสภณ. (2553). **แนวทางการพัฒนาการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทยในทศวรรษหน้า**. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ
- นพวรรณ วิลาวรรณ. (2537). **รายงานการวิจัยเรื่องการสอนความต้องการแรงงานของสถานประกอบการอุตสาหกรรมโดยใช้แรงงานในท้องถิ่น จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ (ศค.ม.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- น้ำทิพย์ งามสุทธา. (2547). **การศึกษาสภาพการใช้และปัญหาการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือคณะภคินีพระหฤทัยของพระเยซูเจ้าแห่งกรุงเทพฯ** : สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุศรินทร์ ปัทมาคม. (2527). **แนวนโยบายอาชีวศึกษากับสภาพการณ์ของประเทศไทย**. ศูนย์การศึกษา.
พิทักษ์ แก้วในเมฆ. (2550). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. ปรินญา
นิพนธ์ กศ.ม.(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ภิญโญ สาธร. (2536). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ส.ศ. การพิมพ์.
มังกร หริรักษ์. (2550). **คู่มือครู สร้างคนดี : แนวคิด หลักการ สู่การปฏิบัติ เพื่อพัฒนาสถาบันการศึกษา**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. (2557). **แรงงานไทยในบริบทใหม่เมื่อเปิดประชาคมอาเซียน**. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน
2558, จาก <http://tdri.or.th/tdri-insight/thai-labour-in-aec-context/>
รุ่ง แก้วแดง. (2546). **โรงเรียนนิติบุคคล**. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช
รุจิรี ภู่อารยะ. (2545). **การพัฒนาหลักสูตร: ตามแนวปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์.
วิสุทธิ จิราธิยุต. (2552). **คุณสมบัติอันพึงประสงค์ของนักศึกษาอาชีวศึกษาสำหรับการทำงานใน
ภาคอุตสาหกรรม**. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา การอาชีวศึกษาไทยภายในปี 2030.
กรุงเทพฯ : กรมอาชีวศึกษา.
สุมิตร คุณากร. (2518). **หลักสูตรและการสอน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
สงัด อุทรานันท์. (2537). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ : มิตรสยามการพิมพ์.
สำนักงานกลางหอรัษฎากรพิพัฒน์ในพระบรมมหาราชวัง. (2538). **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดย
พระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 – 2554**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบราชการ
และสังคมแห่งชาติ.
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). **เปิด ป.ตรี สายเทคโนโลยี 19 สถาบันอาชีวะต้องเข้มประกัน
คุณภาพผู้เรียนต้องมาก่อน**. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2558, จาก [http://www.vec.go.th/ข่าว/
รายละเอียดข่าว/tabid/103/ArticleID/978/-19.aspx](http://www.vec.go.th/ข่าว/รายละเอียดข่าว/tabid/103/ArticleID/978/-19.aspx)
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
(พ.ศ. 2552 – 2561)**. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
_____. (2548). **อาชีวศึกษาพัฒนาชาติ : บทเรียนจากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน**. กรุงเทพฯ : สำนัก
นโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **สำรวจความต้องการแรงงานของสถานประกอบการ พ.ศ. 2556**.
กรุงเทพมหานคร: สำนักสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
สุริรัตน์ คำฝอย. (2549). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถในการปฏิบัติงานตามกระบวนการบริหารจัดการ
หลักสูตรสถานศึกษาในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา จังหวัดนครนายก**. สารนิพนธ์ กศ.ม.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
สุรียา ฮ่องเสนาะ.(2557). **อาชีวะก้าวไกล ไทยก้าวหน้า**. กลุ่มงานบริการวิชาการ 3: สำนักวิชาการ.

อเด็กโก้กรุ๊ป ประเทศไทย. (2557). ภาพรวมตลาดแรงงานประเทศไทย ปี 2556. สืบค้นเมื่อ 28 พฤศจิกายน 2558, จาก <http://www.adecco.co.th/employers/adecco-news-detail.aspx?id=1443&c=1>
เอกรินทร์ สี่มหาศาล. (2543). กระบวนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา แนวคิดสู่ปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร :
บุ๊คพอยท์ จำกัด

ภาษาต่างประเทศ

- Beauchamp, George A. (1981). *A curriculum Theory*. 4th Ed. Itusch, Illinois : F.E. Peacock Publisher
- Douglass, Herl R. (1954). *Modern Administration of Secondary School*. Boston : Ginn and Co.
- Farstad, Halfdan. (2009). *UNESCO strategy on Technical and vocational education and training (TVET)*. Paper presented at the International Consultation Meeting on TVET: 12 – 13 January 2009. Born : Germany.
- Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : Mc. Graw-Hill.
- Grannall, Ray. (2009). *Competency based learning. Paper presented to Thai vocational Education in 2030 At Bangkok*. Bangkok : Ministry of Education.
- Hass Glen. (1977). *Curriculum Planning : A New Approach*. 2nd ed., Boston: Allyn and Bacon.
- Manfred T., Jennifer W. (2004). *Vocational education and training – key to the future*. Luxembourg: Office for official Publications of the European Communities.
- Moodie, Gavin F. (2008). *From Vocational to higher education an international perspective*. New York: McGraw-Hill.
- Saylor, Galen J. and William M. Alexander. (1974). *Planning Curriculum for Better School*. New York : Holt, Rinehart and William, Inc.
- Schienstock Gred. (2002). *Social Exclusion in the Learning Economy* in Daniele Archibugi and Bengt-Ake Lundvall, et. Al., *The Globalizing Learning Economy*: New York, Oxford University Press.
- Stufflebeam. (1975). *Educational Evaluation and Decision-Making*, in *Educational Evaluation : Theory and Practice*. Belmont : California, Wadsworth Publishing Company.
- UNESCO. (2004). *Learning for work, citizenship and sustainability*. Retrieved 28 November 2015, from <http://www.unesco.org/education>
- William B. Ragan and Gene D. Shepherd. (1971). *Modern Elementary Curriculum*. 4th ed., New York : Holt Rinehart and Winston, Inc.